

Ny litteratur og forskning

Stipendiat Marte H. Mo

1 Bokomtaler

Ragnar L. Auglend: Politiet i krig og ved okkupasjon. Noen folkerettslige og nasjonalrettslige perspektiver. 1. utgave. Gyldendal 2018. ISBN/EAN: 9788205520431. 132 sider.

Om boken:

«I boken drøftes politiets rettslige stilling i krig og ved okkupasjon, både i et folkerettslig og i et nasjonalrettslig perspektiv.

Forfatteren viser hvordan rettstilstanden på området har utviklet seg etter andre verdenskrig og klarlegger det nasjonalrettslige hjemmelsgrunnlaget for regulering av politiets status og virksomhet i krig og ved okkupasjon. Han gjennomgår videre direktivene som norsk politi har – og har hatt – å forholde seg til i slike situasjoner. Forfatteren drøfter også hvordan regelverket for politiets stilling i krig og ved okkupasjon *kan* innrettes, og hvilket innhold det *bør* ha.

Boken vil være interessant og relevant for flere: politiet og påtalemyndigheten, Forsvaret, Forsvarsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Politidirektoratet samt jusstudenter og politihøgskolestudenter.»

Ingvild Bruce og Geir Sunde Haugland: Skjulte tvangsmidler. 2. utgave. Universitetsforlaget 2018. ISBN: 9788215030814. 384 sider. Tilgjengelig digitalt på Juridika.

Om boken:

«*Skjulte tvangsmidler* redegjør for lovgivningen om bruk av skjulte tvangsmidler, slik de er regulert i straffeprosessloven og politiloven.

Dette er den første boken som i sin helhet er viet det norske regelverket om skjulte tvangsmidler. Den gir først og fremst en oversiktlig fremstilling av de materielle og prosessuelle vilkårene for bruk av de skjulte tvangsmidlene:

- beslag, utleveringspålegg og ransaking med utsatt underretning
- kommunikasjonsavlytting og annen kommunikasjonskontroll
- romavlytting
- dataavlesing

- skjult kameraovervåking
- teknisk sporing
- sikringspålegg

Boken foreligger nå i 2. utgave. Den er søkt oppdatert t.o.m. 1. mars 2018 og omhandler bl.a. betydningen av den nye bestemmelsen i Grunnloven § 102 og dataavlesing som politimetode.

Boken vil være nyttig for forsvarere, påtalemyndigheten og domstolene ved praktiseringen av reglene om skjulte tvangsmidler, studenter i fag som fokuserer på politiets etterforskningsmetoder mv. og andre med interesse for problemstillinger knyttet til kriminalitetsbekjempelse, personvern og rettssikkerhet.»

Alv A. Dahl og Anders Løvlie: Psykiske lidelser. Forståelse, diagnostikk og juss. 1. utgave. Universitetsforlaget 2018. ISBN: 9788215028620. 408 sider.

Om boken:

«Finnes det overhodet psykiske lidelser?

Og hva er i tilfelle de psykiske lidelsenes vitenskapelige grunnlag og den beste måten å forstå dem på? Hva er adekvat diagnostikk, hvem har definisjonsmakten og hvilke verktøy kan gi nyttige svar? Hvor utbredt er over- og underdiagnostikk, og hva er følgene av feildiagnostikk?

Dette er viktige spørsmål i et samfunn der diagnose er inngangsporten for behandling, ytelse fra NAV og forsikringsselskap, sosial status, økonomi, og ressursfordeling og prioriteringer i helsevesenet.

Norsk psykiatri trenger en bok om sykdomsforståelse og diagnostikk som kan øke kunnskapene om disse viktige, men vanskelige problemene. Boken omhandler også rettslige reguleringer av betydning for den som skal stille diagnoser og for den som får en diagnose.

Boken er skrevet både for studenter i helsefag og medisin og for andre som arbeider med mennesker med psykiske lidelser.»

Thor Falkanger, Hans Flock og Thorleif Waaler: Tvangsfullbyrdelsesloven. Lovkommentar. 5. utgave ved Christopher Haugli Sørensen og Vibeke Irene Løvold. Universitetsforlaget 2018. ISBN: 9788215027531. 928 sider. Tilgjengelig digitalt på Juridika.

Om boken:

«Tvangsfullbyrdelsesloven angir hvordan man skal få gjennomført det man har fått dom eller annet tvangsgrunnlag for. Kommentartutgaven dekker både reglene for å tvangsfullbyrde pengekrav og andre krav, som for eksempel handleplikter.

Første utgave av denne boken kom i 1992, andre utgave i 1995, tredje utgave i 2002 og fjerde utgave i 2008. På bakgrunn av senere års lovendringer og ny rettspraksis, særlig fra Høyesterett, er det nå behov for en femte revidert utgave.

Reglene om midlertidig sikring (midlertidig forføyning og arrest) sto tidligere i tvangsfullbyrdelsesloven og er kommentert i de tidligere utgavene av boken. Disse reglene, som nå er flyttet til tvisteloven, er ikke kommentert i denne utgaven.

Siktemålet er fortsatt at kommentarene skal kunne være en veileder for alle de ulike brukere som anvender loven.»

Liv Finstad: Hva er politi. 1. utgave. Universitetsforlaget 2018. ISBN: 9788215023670. 160 sider.

Om boken:

«Denne boka tar for seg hva politiet 'skal gjøre', altså hvordan samfunnsoppdraget og målene for politiet oppfattes av ulike parter. Den handler også om hva politiet 'gjør', det vil si hvordan autoritet utøves, hvilke maktmidler som brukes, og om balansegangen mellom legitim kontroll og overkontroll. Selvsagt handler det også om hva politiet 'burde' være og gjøre.

Politiet både avspeiler og er en aktiv medskaper av samfunnets verdier og kultur. Hvordan politiet leser samfunnet og forstår samfunnsoppdraget viser seg ikke minst i synet på maktmidler og maktbruk. Terrortrusselen setter balansen mellom samfunnsikkerhet og rettsikkerhet på prøve: Hva er et best mulig politi i en tid da politiet beveger seg mot å bli et stadig mer spesialisert, sentralisert og beredskapspreget maktapparat?»

Steinar Fredriksen og Per Håkon Sand: Juss for utøvere av begrenset politimyndighet. 1. utgave. Gyldendal 2018. ISBN/EAN: 9788205515475. 672 sider.

Om boken:

«Boken gir en samlet fremstilling av reglene for tildeling og utøvelse av begrenset politimyndighet.

Boken presenterer regelverket innenfor hovedområdene for personell med begrenset politimyndighet: ordenstjeneste, etterforskning, utlendingsrett (tvangsmidler) og straffere rett.

Kombinasjonen av teori og praktiske eksempler setter leseren i stand til å anvende fullmaktene den begrensede politimyndigheten omfatter, og boken gir veiledning om hvordan personellet skal avgjøre hvor grensene for myndigheten går.»

Erik Halvorsen, Naima Khawaja og Birgitte L. Storvik: Rapportlære for kriminalomsorgen. 1. utgave. Fagbokforlaget 2019. ISBN: 9788245025286.

Om boken:

«Denne læreboken gir en grundig gjennomgang av rapportskrivning for ansatte i kriminalomsorgen. Forfatterne forklarer gangen i rapportering av hendelser og opptak av innsattes,

domfeltes og vitners forklaring. Gjennom momentlister, gir forfatterne tydelig oversikt over viktig innhold i hendelsesrapporter ved ulike typer hendelser og beskriver hva som bør innhentes av informasjon ved opptak av forklaringer fra de samme hendelsene. Det blir også redegjort for aktuelt regelverk knyttet til rapportering. Boken er ment for aspiranter ved Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter KRUS, men den er også relevant som oppslagsverk for ansatte i fengslene og friomsorgen som i sitt daglige arbeid skriver rapporter og opptar forklaringer.»

Morten Holmboe og Tor-Geir Myhrer: Vandel. Om politiattester og vurdering av skikkethet. 1. utgave. Universitetsforlaget 2018. ISBN: 9788215027586. 400 sider. Tilgjengelig digitalt på Juridika.

Om boken:

«Hva innebærer 'plettfri vandel'? Hvem kan be om å få politiattest? Og hva fremgår av en politiattest?

I boken redegjøres det for rettslige problemstillinger knyttet til politiattester og vurdering av skikkethet. Forfatterne drøfter også i hvilken grad politiet uten hinder av taushetsplikt kan supplere en politiattest med andre opplysninger om attestsøkeren.

'Vandel' vil være nyttig for alle som arbeider med vandelsspørsmål, blant annet politiet, personalansvarlige, ideelle organisasjoner og advokater.»

Erling Johannes Husabø: Terrorisme i norsk strafferett. Ein analyse av straffelova kapittel 18. 1. utgave. Fagbokforlaget 2018. ISBN: 9788245024371. 358 sider.

Om boken:

«Frå dei første terrorreglane kom i 2001, har det skjedd ei omfattande, stegvis utbygging av dei strafferettslege reglane mot terrorisme. Utviklinga har vore prega av stadig nye internasjonale krav og ei sterk forventning også nasjonalt om å 'gjera noko' for å få slutt på terrorismen. Straffelova kapittel 18 inneheld difor ei lang rekkje reglar mot terrorhandlingar, terrorførebuing og deltaking i terrororganisasjonar og utanlandske væpna konflikter.

Boka inneheld ein grundig, systematisk gjennomgang av dette regelsettet. Mange av rettsspørsmåla som vert tekne opp, har ikkje vore drøfta før. Det er lagt vekt på å få fram samanhengen med dei internasjonale reglane på området. Den gryande rettspraksisen i terrorsaker vert drøfta nærare, og det vert trekt parallellar til lovgiving og rettspraksis i andre land. Målsetjinga er å bidra til større klarleik og rettstryggleik i handhevinga av terrorreglane.

Forfattaren føretek også ei kritisk evaluering av reglane i lys av Grunnlova, menneskerettane og den strafferettslege tradisjonen. Spørsmålet som vert stilt, er korleis terrorreglane kan bli avgrensa og utforma slik at dei representerer eit vern av og ikkje ein trussel mot rettsstaten.»

Kariane Westrheim og Helene Marie Kjærgård Eide (red.): Kunnskapsbasert straffegjennomføring i kriminalomsorgen i Norge. 1. utgave. Fagbokforlaget 2019. ISBN: 9788245024104. 355 sider.

Om boken:

«Hvilket kunnskapsgrunnlag er nødvendig for å ivareta innsatte i norske fengsler? Hvilken kompetanse må fengselsbetjenter ha i balansen mellom straff og rehabilitering? Og hvordan kan vi forstå fengselsbetjentrollen i relasjon til andre aktører i straffegjennomføringen?

Denne boka gir en oversikt over ulike dimensjoner ved straffegjennomføringen i Norge, og utfordringer som knytter seg til å gjøre straffegjennomføringen kunnskapsbasert. Begrepet kunnskapsbasert knytter an til både vitenskapelige og politiske diskurser.

Hverdagen i fengsel er kompleks og bringer med seg krevende utfordringer. Fengselsbetjenten er navet i straffegjennomføringen og følger den innsatte i de fleste av dagens gjøremål. Helhetlig straffegjennomføring er imidlertid avhengig av flere aktører, som helsetjeneste, sosialtjeneste, skole og arbeidsdrift i fengselet. Forfatterne undersøker det vitenskapelige kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for ulike profesjoners roller og praksis i kriminalomsorgen.

Boka er spesielt relevant for høyskolestudenter i straffegjennomføring og lærere ved Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter KRUS. Den er også relevant for fagpersoner og studenter som arbeider ved utdanningsprogram som tangerer kriminalomsorgsfeltet.»

Arild Aaserød: Kystvaktens politi- og påtalemyndighet. 1. utgave. Gyldendal 2019. ISBN/EAN: 9788205520073. 136 sider.

Om boken:

«Denne boken redegjør for regelverket knyttet til Kystvaktens politi- og påtalemyndighet.

I Norge skal politioppgaver i prinsippet alltid løses av politiet. Likevel har Kystvakten myndighet til å utføre en rekke politioppgaver på sjøen, først og fremst for å kunne håndheve lovgivningen som gjelder i økonomisk sone, og beskytte virksomheten på kontinentalsokkelen. Denne boken redegjør for regelverket knyttet til Kystvaktens politi- og påtalemyndighet. I tillegg til en grundig og detaljert gjennomgang av de juridiske, geografiske, militære og forvaltningsmessige begrensningene for Kystvaktens politimyndighet, tar fremstillingen opp regelverket for Kystvaktens bistand til politiet, bestemmelsene om bevæpning av Kystvakten, Kystvaktens påtalemyndighet, Kystvaktens regler og rutiner for informasjonsbehandling, og hvilke konsekvenser det har for ansatte i Kystvakten at de har politimyndighet. Boken gir også en kortfattet innføring i Kystvaktens historie og juridiske status og i hva det vil si å ha begrenset eller full politimyndighet.»

2. Enkelte utenlandske publikasjoner

Petter Asp: *Texter om, och omkring, straffrätten.* Iustus 2018. ISBN: 9789177370420. 879 sider.

Anastasia Chamberlen: *Embodying Punishment. Emotions, Identities, and Lived Experiences in Women's Prisons.* Oxford University Press 2018.

ISBN: 9780198749240. 288 sider. Finnes også som e-bok.

Rachel Condry og Peter Scharff Smith (red.): *Prisons, Punishment, and the Family. Towards a New Sociology of Punishment?* Oxford University Press 2019.

ISBN: 9780198810087. 336 sider.

Roxanna Dehaghani: *Vulnerability in Police Custody. Police decision-making and the appropriate adult safeguard.* Routledge 2019. ISBN: 9781138094604. 178 sider.

Markus D. Dubber: *The Dual Penal State. The Crisis of Criminal Law in Comparative-Historical Perspective.* Oxford University Press 2018. ISBN:

9780198744290. 304 sider.

Matthew Dyson og Benjamin Vogel (red.): *The Limits of Criminal Law.* Intersentia 2018. ISBN: 9781780686615. 598 sider. Finnes også som e-bok.

Tord Josefson: *Straffrättsliga prejudikat. Ett urval av rättsfall med vesentlig betydelse inom straffrätten.* Norstedts Juridik 2019. ISBN: 9789139208860.

Johannes Keiler og David Roef: *Comparative Concepts of Criminal Law.* Intersentia 2019. ISBN: 9781780686851. 376 sider.

Colleen Rohan og Gentian Zyberi (red.): *Defense Perspectives on International Criminal Justice.* Cambridge University Press 2018. ISBN: 9781107451605. 627 sider.

Janice Sim: *Parents Killing Children. Crossing the Invisible Line.* Routledge 2018. ISBN: 9781472470744. 318 sider. Finnes også som e-bok.

3. Disputaser

Erratum:

Ved en inkurie ble omtalen av **Marie Vangens** disputas i TfS nr. 3, 2018 publisert med feil tittel på avhandlingen. Korrekt tittel er «Universaljurisdiksjon. Alminnelige folkerettslige rammer for staters transnasjonale straffeforfølgingsrett».

Moa Lidén disputerte den 28. september 2018 for Juris doktor ved Juridiska institutionen, Uppsala universitet med avhandlingen «Confirmation Bias in Criminal Cases». Uppsala: Department of Law, Uppsala University. ISBN 978-91-506-2720-6. 284 sider.

Om avhandlingen:

«Den här avhandlingen handlar om s.k. confirmation bias i brottmål. Med confirmation bias avses en tendens att leta efter och/eller ge större tyngd åt argument och bevis som ger stöd för och bekräftar en tidigare skapad uppfattning. Samtidigt bortses ifrån eller omtolkas information som inte överensstämmer med hypotesen. Forskare, framförallt inom kognitionspsykologi, har studerat förekomsten av confirmation bias i en rad olika historiska och nutida kontext som t.ex. häxjakt, vetenskap och medicin. Därtill har rättspsykologer intresserat sig för förekomsten av confirmation bias inom den rättsliga kontexten och då framförallt i brottmålsprocessen.

Forskningen avseende confirmation bias i brottmål är huvudsakligen experimentell och har illustrerat hur confirmation bias kan ta sig uttryck i olika moment av brottmålsprocessen. Denna forskning kan delas in i följande fyra kategorier: 1) den övergripande inriktningen på förundersökningen, 2) identifikationer och förhör, 3) forensiska undersökningar och analyser samt 4) domstolsprocessen, och dessa sammanfattas här nedan.

Vad gäller den övergripande inriktningen på förundersökningen kan confirmation bias ta sig uttryck i att förundersökningen blir *misstänkt driven*, vilket innebär att en misstänkt person identifieras på ett tidigt stadium och därefter går utredningen ut på att hitta bevis som överensstämmer med hypotesen om den misstänktes skuld. Brottutredarna kan även uppvisa s.k. *assymetrisk skepticism*, dvs. att de okritiskt godtar information som överensstämmer med hypotesen men kritiskt skärskådar och avfärdar information som talar däremot.

Inom ramen för en vittneskonfrontation kan en polis vetskap om den misstänktes identitet förmedlas till vittnet, utan att polisen själv är medveten om det. Detta gör det mer sannolikt att vittnet pekar ut den misstänkte (jämfört med om den misstänktes identitet varit okänd för polisen). Även när deltagare som agerade poliser följde exakt samma instruktioner steg för steg var sannolikheten för att den misstänkte blev utpekad betydligt högre bland deltagarna som kände till den misstänktes identitet, trots att ingen av dessa deltagare uttryckligen eller medvetet avslöjade identiteten för de deltagare som agerade vittnen. Att en hypotes om skuld på detta sätt läcker till ett vittne kan även vara fallet i vittnesförhör där t.ex. valet eller formuleringen av frågor gör att hypotesen överförs till vittnet som sedan anpassar sin utsaga så att den överensstämmer med hypotesen.

Vid brottsplatsundersökningar kan förhandsinformation om t.ex. det misstänkta brottet eller gärningspersonen skapa förväntningar hos brottsplatsundersökarna. Dessa förväntningar kan leda dem till att ensidigt söka efter, säkra och tolka spår på sätt som bekräftar förhandsinformationen, trots förekomsten av spår som talar i en annan riktning. Liknande effekter beskrivs i forskningen om det s.k. forensic confirmation bias som illustrerar hur vetskap om t.ex. en misstänkt persons erkännande eller om att den misstänkte blivit identifierad av ett vittne, gör forensiker mer benägna att komma till slutsatser som överensstämmer med denna vetskap. Sådana effekter har noterats i forensiska analyser av t.ex. fingeravtryck, skoavtryck, bitmärken, spårstrukturer på vapenkulor och vid handstilsjämförelser. Det finns även indikationer på en sådan påverkan i förhållande till

rättsmedicinska bedömningar om t.ex. dödsorsak även om detta behöver undersökas mer systematiskt.»

Marte Habberstad Mo er cand.jur. fra Universitetet i Bergen (2006). Hun har tidligere vært seminarleder ved Universitetet i Bergen og juridisk rådgiver hos Kriminalomsorgen region vest. Mo er for tiden ansatt som stipendiat ved Det juridiske fakultet i Bergen.

marthe.mo@uib.no
